

VSO Berg en Bosch College

Schoolondersteuningsprofiel

Inhoud

1. Inleiding.....	2
2. Algemene gegevens	3
2.1. Contactgegevens	3
2.3 Doelgroep/ leerlingpopulatie	3
3. Basisondersteuning.....	4
3.1 Basisleerklimaat	4
3.2 Ondersteuningsstructuur	5
3.3 Handelingsgericht Werken (HGW).....	6
3.4 Time-out.....	6
3.5 Extra ondersteuning	7
4. Ontwikkelingen.....	8
4.1. Huidige ontwikkelingen	8
4.2 Toekomstige ambities	9

1. Inleiding

Dit is het schoolondersteuningsprofiel van het Berg en Bosch College. Dit schoolondersteuningsprofiel is, in het kader van passend onderwijs, een belangrijk instrument waarin de school de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze vastlegt. Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft de wijze waarop de school de basisondersteuning vormgeeft en welke extra ondersteuning de school biedt of wil gaan bieden. Alle schoolondersteuningsprofiel van de scholen in het samenwerkingsverband samen vormen een dekkend aanbod van ondersteuning aan alle leerlingen.

Het Berg en Bosch College (BBC) is een school voor speciaal voortgezet onderwijs. Wij bieden onderwijs voor leerlingen die behoefte hebben aan een vorm van specialistische ondersteuning die hen in het regulier onderwijs niet geboden kan worden.

We kiezen in dit document bewust voor het woord ondersteuning en niet voor het woord zorg. Het BBC (en de Berg en Bosch school voor speciaal onderwijs) zijn onderwijsinstellingen. Ons specialisme is het geven van onderwijs aan leerlingen die daarbij een bijzondere ondersteuningsvraag hebben. Wij zijn nadrukkelijk geen zorginstelling. Alle ondersteuning die wij bieden is gericht op de leerbaarheid van onze leerlingen.

In dit document kunt u lezen welke leerlingen wij tot onze doelgroep rekenen en welke ondersteuning wij hen kunnen bieden.

Rob Damwijk

Voorzitter Raad van Bestuur Berg en Bosch Onderwijs.

2. Algemene gegevens

2.1 Contactgegevens

VSO Locatie Bilthoven
Professor Bronkhorstlaan 22
3723 MB Bilthoven
030-2287620
Info@bbonderwijs.nl
www.bbonderwijs.nl

VSO Locatie Houten
Handboog 4
3994 AD Houten
030-2287620

2.2 Missie

Visie/missie

Het Berg en Bosch Onderwijs bestaat uit een Speciaal Onderwijs en een Voortgezet Speciaal Onderwijs, gericht op leerlingen met een internaliserende problematiek (zie verder 'Doelgroep'). De missie van de school is om leerlingen te leren hoe zij na hun schooltijd zelfstandig kunnen functioneren in de samenleving. Ons alledaags handelen kenmerkt zich daarom door:

- Wij bevorderen de zelfstandigheid van leerlingen door hen te helpen zich van persoonsafhankelijk functioneren - via structuurafhankelijk functioneren - naar zelfstandig functioneren te ontwikkelen.
- Wij hebben voortdurend aandacht voor de kwaliteit van leren.
- Wij zoeken samen met de leerling naar hoe hij/zij zichzelf kan overstijgen.
- Wij ondersteunen de professionele autonomie van medewerkers.
- Wij werken samen met leerlingen, ouders en externen.

Soort onderwijs

De locatie Bilthoven van het Berg en Bosch College verzorgt onderwijs op de niveaus vmbo-basisberoepsgerichte leerweg tot en met vwo in het eerste en tweede leerjaar. In het derde, vierde en vijfde leerjaar wordt onderwijs geboden op het niveau vmbo theoretische leerweg, havo en in de toekomst ook bovenbouw vwo. Daarnaast zijn er twee arbeidsgerichte stromen: een pre-entreeopleiding en een AGG (arbeidsmarkt gekwalificeerd assistent Groen) .

De locatie Houten van het Berg en Bosch College verzorgt onderwijs op de niveaus vmbo basisberoepsgerichte leerweg tot en met havo in het eerste en tweede leerjaar. In het derde en vierde leerjaar wordt onderwijs geboden op het niveau vmbo basisberoepsgerichte en vmbo kaderberoepsgerichte leerweg, in de sectoren Economie (richting Handel & Administratie), Zorg & Welzijn (richting Verzorging) en Techniek (richting Techniek breed).

2.3 Doelgroep/ leerlingpopulatie

Doelgroep

Het Berg en Bosch College richt zich op leerlingen met internaliserende problematiek. Bij het inrichten van het onderwijs richt de school zich met name op leerlingen met een vorm van autisme, die overwegend op een gemiddeld intelligentieniveau functioneren. Het basisleerklimaat is echter ook geschikt voor leerlingen met eenzelfde onderwijsbehoefte, voortkomend uit een andere internaliserende problematiek. Het uitgangspunt voor toelating op het Berg en Bosch College is de mogelijkheid om voor een leerling een verantwoord en uitvoerbaar ontwikkelingsperspectiefplan op te stellen en daarmee te kunnen voorzien in de onderwijsbehoeften van de leerling.

Als toelatingcriteria hanteert de school:

- de school kan een passend onderwijsaanbod bieden
- de leerling kan in een groep van tien á elf leerlingen functioneren
- de leerling functioneert op tenminste gemiddeld intelligentieniveau (TIQ > 80)

- de leerling beheerst de doelen van de basisschool van minimaal halverwege groep 6, bij instroom vanuit het basisonderwijs.

Leerlingen met een oppositionele gedragsstoornis, leerlingen met externaliserend gedrag of leerlingen die overwegend zijn aangewezen op één-op-één begeleiding zijn niet toelaatbaar tot het Berg en Bosch College, omdat wij de benodigde ondersteuning niet kunnen bieden.

Leerlingpopulatie

Op de locatie Bilthoven bevonden zich in bij start van het schooljaar 2015-2016, 233 leerlingen van 11 tot en met 18 jaar. Hiervan is 90% een jongen en 10% is een meisje. Op de locatie Houten bevonden zich 189 leerlingen van 12 tot en met 18 jaar. Hiervan is ruim 88% een jongen en 12% is een meisje.

Het overgrote deel van de leerlingen is gediagnosticeerd met een stoornis in het autisme spectrum (respectievelijk 91% en 96% in Houten en Bilthoven). Daarnaast is er op beide locaties bij 35-46% van de leerlingen sprake van comorbiditeit in de diagnose. Hieronder vallen diagnoses zoals ADHD, DCD, angststoornis, ticstoornis en verschillende vormen van leerstoornissen.

Het merendeel van de populatie stroomt uit naar regulier vervolgonderwijs (mbo, hbo). De exacte gegevens zijn op moment van schrijven van schooljaar 2015-2016 nog niet bekend.

3. Basisondersteuning

3.1 Basisleerklimaat

Het uitgangspunt bij het pedagogisch klimaat op school is het principe dat iedereen zich 'thuis op school' voelt. Vanuit dat perspectief verzorgt de vso-afdeling van de school een gericht aanbod van twee pijlers: onderwijs en de leergebied overstijgende kerndoelen. De onderwijsondersteuning is georganiseerd in klassen met gemiddeld tien á elf leerlingen. De school hanteert daarnaast per locatie een maximaal aantal klassen (verschillend per locatie), om de randvoorwaarden van een veilige, overzichtelijke en gestructureerde school te kunnen realiseren.

Binnen de klassen zijn de docenten verantwoordelijk voor het aanbod en de organisatie van het gegeven onderwijs. Alle vormen van extra ondersteuning in de school richten zich primair op de mogelijkheden om het onderwijs en de ontwikkeling van de leerlingen in de klas zo specifiek en optimaal mogelijk te maken.

Bij de doelgroep bestaat er een spanningsveld tussen de blijvende noodzakelijke aanpassing van de leeromgeving door de school en de noodzaak van het aanleren van strategieën door de leerling.

Rekening zal moeten worden gehouden met de beperkingen van de leerling, welke voortkomen uit de vorm van autisme of andere internaliserende problematiek. We streven ernaar dat de leerling zich ontwikkelt van een persoonsafhankelijk naar een structuurafhankelijk tot uiteindelijk naar een (zo) zelfstandig (mogelijk) individu. Er wordt uitgegaan van het zogenaamd basisleerklimaat. Van groot belang is het idee dat alle leerlingen van het Berg en Bosch College zich ontwikkelen binnen de context van de klas en profiteren van het basisleerklimaat. Uitgangspunt voor het basisleerklimaat is een voorspelbare, duidelijke en gestructureerde leer- en werkomgeving. Dit wordt concreet vertaald in afspraken op klas- en schoolniveau, waarbij de Geef me de 5-aanpak van Colette de Bruin wordt gebruikt (De Bruin, 2009). Het streven van de school is dat elke leerling na het Berg en Bosch College aansluiting heeft op een passende plek in de maatschappij. Concreet betekent dit dat de mate van aanpassingen in het basisleerklimaat naar de bovenbouw toe afgebouwd wordt. Wanneer wordt afgeweken van het basisleerklimaat, of een leerling heeft meer aanpassingen nodig, dan wordt dit verantwoord in het OPP van de leerling.

Het basisleerklimaat is gebaseerd op de volgende vier pijlers:

1. Voorspelbaarheid in ruimte

De leerling heeft behoefte aan een voorspelbare en duidelijke schoolomgeving. Dit zorgt voor zo min mogelijk afleidende prikkels en brengt orde en overzicht in de chaos die leerlingen ervaren. Dit betekent onder meer dat de school nastreeft een zo overzichtelijk mogelijke omgeving te creëren met een neutrale uitstraling, zowel op school- als op klassenniveau.

2. Voorspelbaarheid in tijd

De leerling heeft behoefte aan tijd om te schakelen tussen veranderingen en heeft behoefte aan zo min mogelijk schakelmomenten. Door tijd voor leerlingen met een vorm van autisme visueel en concreet te maken krijgen zij hier meer vat op.

3. Voorspelbaarheid in activiteit

De leerling heeft behoefte aan duidelijkheid over wat hij moet doen in de les. De leerling heeft behoefte aan haalbare doelen en didactiek aangepast op zijn informatieverwerkingsproblematiek. De leerling heeft behoefte aan een eenduidige manier van lesgeven.

4. Voorspelbaarheid in interactie

De leerling heeft behoefte aan voorspelbaarheid in interactie door middel van het vereenvoudigen, concretiseren en reduceren van taal en sociale prikkels.

De school hanteert daarnaast diverse gedragsprotocollen die de sociale veiligheid in school waarborgen. In de onderbouw beoogt de school vooral te werken met groepsdocenten en vaste mentorlokalen, zodat er zo min mogelijk wisselingen zijn. Echter, de school wil ook de didactische kwaliteit waarborgen, waardoor er ook gewerkt wordt met bevoegde vakdocenten en niet enkel met groepsdocenten.

Wanneer nadrukkelijk blijkt dat het basisleerklimaat voor een leerling gedurende een periode onvoldoende gelegenheid tot leren biedt, zal in een overleg worden beoordeeld, welke interventies (tijdelijk) nodig zijn om de leerling weer goed in ontwikkeling te krijgen. De ouders van de leerling worden vanzelfsprekend bij dit proces betrokken. Wanneer juist blijkt dat een leerling meer behoefte heeft aan (sociale) uitdaging en er niet meer toe komt zichzelf te overstijgen in het geboden basisleerklimaat, zal in overleg bekeken worden hoe de leerling, ondersteund door het Berg en Bosch College, tijdens de schoolloopbaan de overstap naar regulier voortgezet onderwijs kan maken.

3.2 Ondersteuningsstructuur

Om een zo goed mogelijk leerklimaat te realiseren, werken de mentoren en docenten nauw samen met de andere disciplines binnen de schoolorganisatie. Verbonden aan de vso-afdeling zijn onder meer schoolleiders, orthopedagogen, onderwijscoördinatoren en begeleiders van de time-out. Samen kijken zij kritisch naar de gemeenschappelijke uitgangspunten en de centrale vraag: 'Bieden wij de leerlingen op school wat zij nodig hebben?'.

Daarnaast beschikt de school over een Commissie van Begeleiding. De Commissie van Begeleiding (CvB) bestaat uit de directeur van het vso en orthopedagogen van beide locaties. De CvB heeft de taak om de kwaliteit van het onderwijs en ondersteuning te waarborgen. Op locatie neemt de jeugdarts deel aan de CvB. Indien nodig en gewenst laat de commissie zich adviseren door deskundigen. De orthopedagogen kijken naar de cognitieve, sociaal-emotionele en persoonlijkheidsontwikkeling van een leerling en werken met de mentoren en docenten in de begeleiding van de leerlingen. Vanuit deze begeleiding wordt in samenspraak met de mentor voor alle leerlingen een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) opgesteld. Bij het ontwikkelen van het OPP is gekozen om deze vorm te geven vanuit leerlingperspectief. Dit betekent dat de school op basis van de factoren van de leerling, in het onderwijs en in de opvoeding die de ontwikkeling en het leren belemmeren of juist bevorderen, de verwachte uitstroombestemming aangeeft. De talenten en interesses van de leerling spelen een rol bij het opstellen van een OPP. Het OPP is leidend in de begeleiding van de leerling. In een cyclisch proces worden gedurende de gehele schoolperiode halfjaarlijks de leer-en ontwikkeldoelen geëvalueerd. Op basis van de evaluatie wordt het OPP bijgesteld en vastgelegd in een nieuw OPP dat ter kennisname en ondertekening aan de ouders wordt

voorgelegd. De mentor bespreekt periodiek de vorderingen met de leerling in de mentorgesprekken. Doel daarvan is de leerling te laten zijn van zijn ontwikkelingsproces en verantwoordelijkheid te laten nemen in het behalen van didactische leerdoelen en de te behalen doelen ten aanzien van de leergebied overstijgende kerndoelen.

De CvB komt tweewekelijks samen om met elkaar casussen te bespreken en hier lijnen voor uit te zetten. In dit overleg worden bindende adviezen geformuleerd en afspraken gemaakt om aan de ouders / verzorgers en leerlingen voor te stellen. De CvB draagt zorg voor een pedagogisch, onderwijskundig en, indien nodig, medisch verantwoord aanbod voor alle leerlingen op school. Hiernaast adviseren de orthopedagogen het team met betrekking tot de begeleiding van de leerlingen aan de hand van klassenconsultaties en interventie.

3.3 Handelingsgericht Werken (HGW)

Op het Berg en Bosch College wordt gewerkt volgens de principes van Handelingsgericht werken (HGW).

Met de HGW-cyclus voor de klas kijken mentoren en docenten niet alleen naar de verschillen in een klas, maar ook naar de overeenkomsten: zijn er leerlingen die profiteren van dezelfde aanpak te clusteren. Mentoren en docenten spelen een centrale rol in de HGW-cyclus voor de klas. Vroegtijdig signaleren, preventief ingrijpen en doelgerichte begeleiding zijn belangrijke pijlers. Het team volgt de HGW-cyclus minimaal drie keer per schooljaar (deels aansluitend bij de rapportperiodes). Docenten maken hierbij gebruik van een groepsoverzicht, groepsplan en klassenbesprekingen. Beide documenten zijn dynamisch en worden regelmatig bijgesteld. Het plan is opbrengstgericht, hierdoor zijn de onderwijsdoelen blijvend in beeld. De school streeft naar differentiatie in lesstof en diverse vormen van leren. Dit komt terug in het groepsplan, waarbij leerlingen per vak geclusterd worden in verschillende arrangementen (intensief, basis of verdiept, afhankelijk van de didactische ondersteuningsbehoeften van de leerling).

3.4 Time-out

Op het Berg en Bosch College zitten leerlingen die, veroorzaakt vanuit hun problematiek, op bepaalde momenten van de dag niet in een groep kunnen functioneren of zelfstandig buiten de klas kunnen functioneren. De time-out voorziening is ontstaan uit de behoefte om ruimte te geven aan sociaal-emotionele ontwikkeling, zonder dat het didactische leerproces van een klas continue wordt onderbroken. Deze leerlingen hebben behoefte aan een veilige plek waar begeleiding aanwezig is. Bij een time-out wordt een leerling tijdelijk uit de klas geplaatst, deze interventie is gericht op spoedige terugkeer in de leeromgeving. Dit is geen strafmaatregel, maar te allen tijde bedoeld om de leerling (en de docent) de kans te geven om ongewenst gedrag te beëindigen waardoor er weer ruimte is voor gewenst gedrag en/of de leerling rust te geven. Alle leerlingen in de onderbouw kunnen gebruik maken van een time-out voorziening. Deze opvang is in het belang van de leerling en / of in het belang van de klas. Ook bij leerlingen in de bovenbouw wordt gebruik gemaakt van een time-out, dit vindt plaats in de hal of een ander deel van de school. Het is van belang dat leerlingen zo veel mogelijk in de klas aanwezig zijn, zodat zij optimaal kunnen profiteren van de instructies en werkvormen. Het doel van school is daarom om het buiten de klas plaatsen van leerlingen zoveel mogelijk te beperken. Het Berg en Bosch College heeft ook de tijd buiten de klas voorspelbaar gemaakt, door te werken met hal- en time-outbriefjes, waarop duidelijk staat wat de afspraken zijn voor de betreffende leerling.

Om een duidelijke scheiding te maken tussen een time-out en grensoverschrijdend gedrag, wordt er bij grensoverschrijdend gedrag gewerkt met een gele kaart. Deze vult de leerling buiten de klas in, bij de achterwacht, waardoor er automatisch sprake is van een onderbreking van de ongewenste situatie. Daarnaast is de gele kaart ook een middel om te reflecteren op de ontstane situatie. De leerling krijgt hierdoor tijd om aan te geven wat er gebeurd is, wat anders had gekund en wat hij/zij zelf nodig had. Dit bespreekt de leerling met de docent die de gele kaart gegeven heeft en samen komen zij tot een

passende consequentie. Daarnaast reflecteert de docent op het eigen handelen aan de hand van de gele kaart.

3.5 Extra ondersteuning

De begeleiding die iedere leerling krijgt, wordt vormgegeven door het basisleerklimaat, handelingsgericht werken, de ondersteuningsstructuur en de mogelijkheid tot time-out, zoals beschreven in 3.1 t/m 3.4. Daarnaast kunnen er aanvullende preventieve of lichte curatieve interventies ingezet worden.

Individuele doelen van een leerling worden vorm gegeven in een individueel handelingsplan (IHP). Dit kan gericht zijn op gedragsdoelen of op didactische doelen en wordt regelmatig geëvalueerd, waarbij geformuleerd wordt welke middelen de school inzet, om de leerling verder in zijn ontwikkeling te stimuleren. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Extra begeleiding van mentor of orthopedagoog (extra gesprekken, hulp bij plannen, extra structuur)
- Inzet van aanvullende stages (in bovenbouw, onder begeleiding van stagebegeleider)
- Aanpassing van het lesrooster (waar mogelijk)

Verder zijn in de school meerdere disciplines aanwezig, die de leerling kunnen helpen:

- Didactisch onderzoek, indien er sprake is van lees- en spellingproblemen
- Intelligentieonderzoek, indien de school en ouders vragen hebben over positieve en/of belemmerende factoren bij de leerling
- Remedial teaching, die kortdurend ingezet kan worden
- Jeugdarts, om fysieke klachten en verzuim te onderzoeken, adviseren en begeleiden
- Orthopedagogen kunnen contact en samenwerking tot stand brengen met hulpverlening
- Projectleider gemeentezaken kan ouders en leerling ondersteunen met het inschakelen van de gemeente (met het oog op betrokkenheid van wijkteam, leerplicht, uitstroom naar beschermde arbeid of dagbesteding)

Ten slotte beoogt de school een lerende organisatie te zijn en wil daarom een bijdrage leveren aan het opleiden van jonge onderwijsprofessionals. De school heeft daartoe schoolopleiders, die stagiaires begeleiden. Stagiaires zijn daardoor ook structureel aanwezig op de school en leveren daarbij soms een bijdrage in het individueel begeleiden van leerlingen. De inzet hiervan verschilt per schooljaar.

Indien een leerling meer nodig heeft, dan de standaardondersteuning en de extra ondersteuning die de school kan bieden, dan wordt gekeken of het samenwerkingsverband de school kan helpen bij de ondersteuning aan de leerling. Op deze manier wordt bijvoorbeeld ambulante begeleiding ingezet voor leerlingen met een zintuigelijke beperking.

Wanneer de intensieve ondersteuning onvoldoende resultaat biedt en er handelingsverlegenheid ontstaat, zal de Commissie van Begeleiding in overleg met ouders, leerling, hulpverlening/begeleiding en eventuele andere externe partijen (dit kunnen bijvoorbeeld leerplicht of samenwerkingsverband zijn), bekijken welke mogelijkheden er zijn buiten de school. Leerlingen zijn in het verleden uitgestroomd naar klinische behandelplekken of andere scholen die beter aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerling (in niveau of in doelgroep). Wanneer de leerling juist positief opvalt, wordt gestreefd naar terugstroom naar regulier voortgezet onderwijs en wordt met dezelfde partijen bekeken, hoe deze terugkeer vorm gegeven kan worden.

4. Ontwikkelingen

4.1. Huidige ontwikkelingen

Professionalisering organisatie

De school heeft de afgelopen jaren een grote ontwikkeling doorgemaakt, waarbij in juni 2015 het basisarrangement in het toezichtkader van de onderwijsinspectie is toegekend.

Om de behaalde resultaten ook te behouden en verder te ontwikkelen, wordt de locatie Bilthoven sinds augustus 2015 en de locatie Houten sinds augustus 2016 gecoacht door de Stichting LeerKRACHT. De methodiek LeerKRACHT is een middel om te zorgen dat kernprincipes van het onderwijs, zoals het basisleerklimaat en krachtige instructies blijvend bekeken en verbeterd worden door alle leden van het team.

De professionalisering van de organisatie wordt verder versterkt door bijvoorbeeld het vastleggen van functieomschrijvingen, inrichting centrale dienst, administratieve ondersteuning en strategische beleidsontwikkeling.

Ten slotte vindt de school de inbreng van leerlingen en ouders daarbij van belang, er is daarom sprake van een ouderklankbordgroep en een leerlingenraad. Op korte termijn wil de school een tevredenheidsonderzoek starten onder leerlingen en ouders.

Onderwijsaanbod

Een belangrijke ontwikkeling die momenteel landelijk plaatsvindt, is de overgang naar het vernieuwde vmbo. Dit betekent dat alle bovenbouwsectoren herzien worden en dat nieuwe vakken en modules worden vormgegeven. Deze vernieuwing zal op het Berg en Bosch College in het schooljaar 2017-2018 van start gaan.

Ook in de onderbouw wordt kritisch gekeken naar het onderwijsaanbod per niveau. Dit betekent bijvoorbeeld dat er een pilot gestart is waarbij de kunstvakken geclusterd aangeboden worden. Ook wordt er gekeken of alle niveaus hetzelfde vakkenpakket nodig hebben, bijvoorbeeld het vak Duits in het vmbo.

Naast deze landelijke ontwikkeling, zijn er ook op schools niveau ontwikkelingen in het onderwijsaanbod. In augustus 2014 is de school gestart met een bovenbouw Techniek-Breed in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo). De eerste lichting van deze leerlingen is intussen uitgestroomd met een diploma. In augustus 2015 is de school gestart met een vwo-stroom. Deze is bestaat nu uit een brugklas havo/vwo en een tweede klas havo/vwo, waarbij deze in de toekomst tot aan het eindexamenjaar zal worden vormgegeven. In deze klassen wordt ingezet op het opleidingsniveau van de docent (1^e graads bevoegdheid), het verhogen van de motivatie van de leerling en het gebruik van digitale lesmethoden.

LeerGebied Overstijgende doelen

De school is betrokken bij een werkgroep van het samenwerkingsverband Zuid-Utrecht, om de tussentijdse terugstroom van het vso naar regulier voortgezet onderwijs te verhogen. Deze werkgroep is nog in de onderzoekende fase. De school draagt hieraan bij door kennis uit te wisselen met scholen in het netwerk, door nieuwe tools te ontwikkelen en individuele leerlingen te begeleiden bij terugkeer. In de toekomst zal dit meer vorm en structuur krijgen.

Daarnaast zet de school sterk in op het verbeteren van het onderwijs in leergebied overstijgende doelen. Hiertoe worden in de vorm van een pilot in de onderbouw de vakken Stuva (studievaardigheden, nieuw vak), LOB (loopbaanoriëntatie, nieuw vak) en DEWA (doe eens wat anders, bestaand herzien vak) aangeboden. Daarnaast wordt gewerkt aan een goed meetinstrument om de vaardigheden van leerlingen in kaart te brengen en aan een portfolio, waarin leerlingen hun eigen ontwikkeling kunnen bijhouden.

4.2 Toekomstige ambities

De school streeft ernaar in de toekomst aangemerkt te worden als een excellente school, waarbij zij zich onderscheidt van andere scholen in het voortgezet speciaal onderwijs. Zij wil graag excelleren in het uitdagen van leerlingen en het zo goed mogelijk voorbereiden op de maatschappij. Vanuit deze ambitie zijn de leergebied overstijgende doelen een belangrijk speerpunt van de school. Hierbij wordt de school regelmatig geconfronteerd met het spanningsveld tussen enerzijds aansluiten bij de behoeften van de leerlingen en anderzijds de leerlingen zo goed mogelijk voorbereiden bij wat de maatschappij en het vervolgonderwijs van hen zal vragen. De ambitie van de school is een zo goed mogelijke balans te vinden: speciaal waar het moet, regulier waar het kan.